

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

*Nezaket DÜNDAR***
*Sedat MADEN****

Öz

Araştırmada, ortaokul öğrenci velilerinin çocuk edebiyatı farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel araştırma modellerinden kesitsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Giresun il merkezinde yer alan Gedikkaya Ortaokulu ile Görele ilçesi Çavuşlu beldesindeki Çavuşlu Ortaokulu'nda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci velileri (n=394) oluşturmuş olup velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile öğrencilerinin okuma alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Çavuşlu Ortaokulu'ndaki öğrenciler (n=80) de çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın verileri SPSS 16.0 ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda ortaokul öğrenci velilerinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarının "Katılıyorum" düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile eğitim durumları, eğitim aldıkları yer, cinsiyetleri, gelir durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Yine araştırma sonuçlarına göre velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile çocuklarının kitap okuma alışkanlığı arasında sınırlı bir ilişkinin olduğu, velilerin öğrencilerine kitap okuma konusunda yeterince örnek olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, okuma alışkanlığı, veli, farkındalık, ilişki.

Investigation of the Relation between Awareness of Parents about Children's Literature and Reading Habits of Students

Abstract

This study aims to examine the investigation of the relation between awareness of parents on children's literature and reading habits of the students. In the study cross-sectional survey model of the descriptive research method was used. The sample of the research was created by parents of 5th, 6th, 7th and 8th grades students studying at Gedikkaya secondary school in the city center of Giresun and Çavuşlu secondary school in the country of Görele. The students at Çavuşlu secondary school was included in the study in order to reveal the relation between awareness of the parents on children's literature and reading habits of the students. The data of the study was analyzed with SPSS 16.0. In the result of the research, the awareness of the parents of secondary school students on children's literature was determined that was at the level "I agree". It has been concluded that there is not a significant relation between awareness of the parents on children's literature and their educational status, where they got education, gender, income status. As a result of the research, the parents cannot sufficiently be a model for their children to read books

* Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Türkçe Öğretmeni, Görele Çavuşlu Ortaokulu, Giresun. nez.gundogdu@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0019-4928

*** Doç.Dr. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, sedat.maden@giresun.edu.tr ORCID: 0000-0002-8024-8182

and there is also a limited relation between awareness of parents on children's literature and children's reading habits.

Keywords: Children's literature, reading habits, parent, awareness, relation.

Giriş

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006: 6). Akyol'a göre (2005: 1) ise okuma “Ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci”dir. Yapılan tanımlardan hareketle okumanın fiziksel ve zihinsel etkileşimin ortaya çıkardığı bir değerlendirme ve anlamlandırma faaliyeti olduğu, aynı zamanda ortaya çıkan anlamlandırma boyutuyla da zihinsel bir süreç içerdiği söylenebilir. Bu zihinsel süreç sayesinde; okunan bir metin yorumlanır (Günay, 2013), insanın olaylar arasındaki ilişkileri anlama yeteneği gelişir, insan dünyayı anlamlandırır (Güleryüz, 2004), insana bilgi kazandırır, onu toplumsallaştırır ve insanı eğlendirebilir, onun ruh sağlığının korunmasına ve gelişmesine yardımcı olabilir (Dökmen, 1994). Ayrıca okumayla insan kendi sınırlarını zorlayarak evrenselliğe ulaşmak için bir mücadele geliştirebilir (Ungan, 2008). Dolayısıyla okuma insanın gelişimine ve olumlu yönde değişimine yardımcı olur.

Okuryazarlık becerisi insanın toplumsal bir varlık hâline gelmesinde önemli bir yere sahiptir. Toplumları oluşturan toplumun yegâne kaynağı ve asıl unsuru insandır, insanın bir medeniyete ait olabilmesi, çağın gereklerine ayak uydurabilmesi için okuryazar olması en önemli niteliğidir (Maden ve Maden, 2016). Gelişmiş ve ileri bir medeniyete sahip olmak isteyen bir toplum, en önemli parçası olan insanı okuma becerisi ve alışkanlığıyla donanımlı hâle getirmelidir ki amacına ulaşabilsin. Bu konuda Demirel (2000) bir toplumun medeniyet çizgisine ulaşmasında okumanın yerinin önemli olduğunu, geri kalmış toplumlara bakıldığında okuma becerisinde de geri kaldıklarının tespit edildiğini yani bu toplumlarda okuma yazma oranının düşük olduğunun görüldüğünü dile getirmiştir.

Toplumların gelişimi bireylerin gelişimine bağlıdır. Bireysel gelişimin ve bilgi edinmenin en temel aracı ise okumadır. Bu sebeple toplumların her bir ferdi en iyi biçimde yetiştirme ihtiyacı, okuma alışkanlığına önem verilmesini zorunlu kılmıştır. Okuma alışkanlığı “düzenli olarak, belirli aralıklarla, belirli yoğunlukta okuma işlevini sürdürmektir” (Özen, 2001: 18). Okumanın alışkanlık hâline gelebilmesi için bireyin okumayı ihtiyaç olarak kabul ettikten sonra bu eylemi hayat boyu devam ettirmesi gerekir (Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004). Okuma alışkanlığı kazanmış bir insan okumayı bir ihtiyaç olarak görür ve bu eylemi düzenli ve sürekli hâle getirir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (2016) yayınladığı bir istatistiğe göre; Türkiye'de televizyon izlemeye günde 6 saat, internet kullanımına günde 3 saat, kitap okumaya günde sadece 1 dakika ayrıldığı tespit edilmiştir. Avrupa'da %21 olan ortalama kitap okuma oranı Türkiye'de sadece %0,1

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

düzeyindedir. Dünyaya bakıldığında en fazla kitap okuyan ülkelerin başında %21 oranıyla İngiltere ve Fransa yer almakta, bu ülkeleri sırasıyla Japonya (%14), Amerika (%12) ve İspanya (%9) takip etmektedir (İK-1). Bu veriler Türkiye'nin ortalama kitap okuma oranıyla çok geride olduğunu göstermekte ve bu verilerden yola çıkarak ülkemizde okuma alışkanlığı seviyesinin düşük olduğu da görülmektedir.

2000 yılında çalışmalarına başlayan ve her üç yılda bir 15 yaşındaki öğrencileri matematik okuryazarlığı, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri alanlarında sınava tabi tutan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assessment, PISA) sonuçlarını kamuoyuyla paylaşan MEB'in "PISA 2015 Ulusal Nihai Raporu"na göre:

Okuma becerileri alanında Türkiye ortalaması 428 ve tüm ülkelerin ortalaması da 460'tır. PISA 2015'e katılan tüm ülkeler dikkate alındığında okuma becerileri alanında ortalama puanı en yüksek olan ülkeler; Singapur, Hong Kong –Çin, Kanada, Finlandiya ve İrlanda iken en düşük olan ülkeler; Dominik Cumhuriyeti, Makedonya, Cezayir, Kosova ve Lübnan'dır (MEB, 2016: 23).

Yakın tarihte ortaya konulan bu istatistiki veriler, Türkiye'nin okuma becerisi ve alışkanlığı kazanamadığı ve bilgiye ulaşmada onu özümseyip yorumlama ve değerlendirmede ne kadar geride kaldığını gözler önüne sermektedir. Bu eksiklik ya da sorun okuma alışkanlığı kazanmada etkili olan başta aile ve okul, eğitim politikası ve toplumsal çevre gibi etkenlerin niteliğini akla getirmektedir. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'a göre (2007) okuma alışkanlığının kazanılabileceği ve devamının sağlanabileceği en önemli yer aile, okul ve toplumsal çevredir, birey çevresinden örnek aldığı kişiye benzeyebilmek için; annesi, babası, öğretmeni istediği için de kitap okuyabilir.

Okuma alışkanlığı kazanımı konusunda Millî Eğitim Bakanlığı da somut kararlar almıştır. MEB Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı tarafından 2004/60 sayılı "100 Temel Eser Genelgesi" yayımlanmış, genelgede okul yönetimi ve öğretmenlerden öğrencileri kitap okumaya özendirmeleri, öğrencileri ödüllendirmeleri ve onlarda okuma alışkanlığı oluşturmaları istenmiştir (MEB, 2004). Yine Millî Eğitim Bakanlığı 2005/70 sayılı genelgede "100 Temel Eser" yayımlanmış ve okullarda okul idaresinin belirleyeceği bir gün ve saatte 30 dakikalık "okuma saati" uygulamaya geçmiştir (MEB, 2005). Bunlarla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP, 2006: 6) okuma öğrenme alanı başlığı altında aşağıdaki açıklamaya yer vermiştir:

Okuma becerisini geliştirmek amacıyla çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Etkinliklerde kullanılacak metinlerin, Türkçeyi bütün zenginlikleriyle ve doğru bir şekilde yansıtmaları ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle derslerde işlenecek metinlerin taşınması gereken özellikler programda belirtilmiştir. Programda yer alan okuma öğrenme alanında; okuma kuralları, okunan metinlerin anlaşılması ve çözümlenmesi, anlamlandırılması, okunan

metinlerin değerlendirilmesi ve okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesine yönelik olarak çeşitli kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir.

MEB bu açıklamasıyla öğrencide okuma alışkanlığı kazandırılmasının önemini ve bu amaca ulaşmak için ne tür öğretim çalışmaları yapılabileceğini örneklendirmiştir. Bu gayretlerin okuma ve okuma alışkanlığı edinimi üzerinde belirtilen istatistiki veriler göz önünde bulundurulduğunda çok da yeterli olmadığı görülmekte ve okuma alışkanlığı ediniminde aile, sosyal çevre, medya gibi diğer etkenlerin de etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Aile, okuma alışkanlığının kazanımında önemli bir etkidir. Ailenin okumaya karşı tutumu, kültür seviyesi çocuğun okuma alışkanlığı üzerinde oldukça etkilidir. Okuma becerisi ve alışkanlığının kazanımında genellikle öğretmenler ön plana çıksa da bu konuda anne babalar da en az öğretmenler kadar önemlidir. Hatta anne babasının kitap okuduğunu gören, onlardan kitap hediye alan ve evinde kitaplık bulunan çocukların okuma alışkanlığının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Suna, 2006). Bunların yanı sıra ailelerin birlikte kitap okuma etkinliği yapması, kitaplarla ilgili sohbet etmesi de okumanın alışkanlık kazanmasında etkili olacaktır (Savaş, 2006). Ayrıca “okuma alışkanlığı kazandırılmasında ailenin eğitim düzeyinin de önemli olduğu yapılan bir araştırmaya göre tespit edilmiş ailenin eğitim düzeyinin yüksek olduğu çocuklarda okuma alışkanlığının da yüksek olduğu görülmüştür” (Sever, 2013’ten akt. Deniz, 2017: 24-25). Ailenin zamanını nasıl değerlendirdiği de çocuğa bir örnektir. Zamanının çoğunu televizyon izleyerek geçiren bir anne babanın çocuğuna “oku” demesi o çocuğu kitap okumaya yöneltmez (Dökmen, 1994). Diğer bir ifade ile, ailenin okuma konusunda model olması gerekir ve çocuğu da ailesini örnek alarak okumayı bir alışkanlığa dönüştürebilsin.

Yapılan araştırmalara bakıldığında insanın toplumsallaşmasında, evrenselleşmesinde ve bir medeniyet kurarak gelişmesinde okumanın ve okuma alışkanlığının öneminin büyük olduğu anlaşılabilir. Aynı zamanda okuma alışkanlığının bireysel gelişim üzerindeki etkisini Yılmaz (2012: 142-147) “zayıf okuyucularla iyi okuyucular arasında duygusal, motor ve bilişsel yönlerden bütünsel nitelikli farklılıklar olduğu” ve “güçlü okuma kültürünün beyinde olumlu yapısal değişikliklere neden olduğu” şeklinde açıklamıştır. Ülkemizin gerek ilk ve ortaöğretim döneminde gerekse yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığı istatistiklerine bakıldığında, sonuçların yeterli ve istenilir düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu sonuç başta aile olmak üzere çeşitli faktörlerin okuma alışkanlığı üzerine olumlu etkisinin sınırlığı olduğunu göstermektedir. Nitekim Bircan ve Tekin’in (1989) okuma becerisinin ve alışkanlığının, toplumsal değer yargılarının ve alışkanlıkların öğrenildiği yerin aile olduğunu savunmaları da bunu desteklemektedir.

Ailenin en önemli yapı taşı çocuktur. Çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine uygun olarak seçip okuduğu kitapların onun geri kalan hayatındaki etkisi büyük olabilir. Anne babaların da çocuk kitapları

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

konusundaki farkındalıkları, okuma alışkanlığına yönelik tutumları çocuğun kendine uygun olan kitabı seçme ve okuma alışkanlığı üzerinde etkilidir. Ancak ülkemizdeki durum ile ilgili olarak Şahin, Çelik ve Çelik'in (2012: 111) "Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklara ulaşması ancak veliler ve öğretmenler aracılığıyla olmaktadır; ancak velilerin ve öğretmenlerin yaş grupları ve kültür seviyelerine göre çocuklara hitap edecek olan yayınların seçiminde bilgili olmadıkları ve titiz davranmadıkları görülmektedir" şeklindeki açıklamaları gerek veli gerekse öğretmen profili açısından istenilenden çok uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Ailelerin okumaya, okuma alışkanlığına okumanın araçları olan edebiyat ve çocuk edebiyatı ürünlerine yönelik farkındalıkları çocukların insanlığa kazandırılmasında, bireysel gelişimlerinde, okuma becerisini alışkanlığa dönüştürmelerinde ve ülkemizde okuduğunu anlayan, eleştiren ve değerlendiren insan sayısının iyi seviyede olmasında oldukça önemli olduğu öngörülmektedir. Bu nedenle velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile okuma alışkanlığı gibi çeşitli değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmelidir. Bu yönde yapılacak araştırmada ulaşılan sonuçların ailenin okuma alışkanlığı kazandırmadaki rolünü daha net ortaya koymaya ve bundan sonra yapılacak çalışmalara ayrıca düzenlemelere katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırma ile velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarını tespit etmek, çeşitli değişkenler açısından incelemek ve velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak öneriler getirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ne düzeydedir?
- 2) Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile eğitim durumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 3) Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile eğitim aldığı yer (il, ilçe, belde, köy gibi) arasında bir ilişki var mıdır?
- 4) Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 5) Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile gelir durumu arasında bir ilişki var mıdır?
- 6) Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile çocuğunun okuma alışkanlığı arasında bir ilişki var mıdır?
- 7) Veli ile öğrencisinin kitap okuma sıklığı arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Bu araştırma, velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile velinin eğitim durumu, eğitim aldığı yer, cinsiyeti, gelir durumu, çocuğunun okuma alışkanlığı durumu gibi birçok değişkenle ilişkisini ortaya koymayı amaçlamış olduğu için kesitsel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. "Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır" (Karasar, 2015: 77).

Örneklem

2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde yapılan araştırmanın evrenini Giresun ilinde öğrenim görmekte olan 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrenci velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Giresun il merkezinde yer alan Gedikkaya Ortaokulu ile Giresun'un Görele ilçesinin Çavuşlu beldesindeki Çavuşlu Ortaokulu'nda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8.sınıf öğrenci velileri (n=394) oluşturmuş olup velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile öğrencilerinin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla kolay ulaşılabirlik açısından Çavuşlu Ortaokulu'ndaki öğrenciler (n=80) de çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan velilerin demografik bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. *Velilerin demografik bilgilerine ilişkin frekans dağılımı*

Cinsiyet	<i>f</i>	%	Eğitim Alınan Yer	<i>f</i>	%
Kadın	256	64.6	Köy	110	27.9
Erkek	138	35.3	Belde	26	6.5
Yaş	<i>f</i>	%	İlçe	70	17.7
20-30	29	7	İl Merkezi	167	42.3
30-40	190	48	Belde+ İl Merkezi	1	0.002
40-50	155	39	Belde + İlçe	2	0.005
51 ve üzeri	15	3.8	Köy + İlçe	3	0.007
Diğer	2	0.5	Köy + İl Merkezi	4	0.01
Medeni Durum	<i>f</i>	%	İlçe + İl Merkezi	3	0.007
Evli	366	92.8	Aylık Gelir	<i>f</i>	%
Bekâr	24	6	0-850	18	4.5
Diğer	4	1	850-1500	103	26.1
Eğitim Durumu	<i>f</i>	%	1500 ve üzeri	219	55.5
Okula gitmedim.	6	1.5	Diğer	38	9.6
İlkokul	123	31.2			
Ortaokul	77	19.5			
Lise	104	26.3			
Ön Lisans	36	9.1			
Lisans	43	10.9			
Diğer	4	1			

Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin bilgiler tabloda verilmiştir.

Tablo 2. *Öğrencilerin cinsiyetine ilişkin frekans dağılımı*

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kız	42	52.5
Erkek	38	47.5

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Çocuk Edebiyatına Yönelik Veli Görüşme Formu” ve “Velilerin Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalık Anketi” kullanılmıştır. Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla da “Okuma Alışkanlığına Yönelik Öğrenci Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Çocuk Edebiyatına Yönelik Veli Görüşme Formu, toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların kişisel bilgilerini tespit etmek ve araştırmanın alt problemlerine göre veri toplamak amacıyla bu formda; cinsiyet, yaş, medeni durum, en son mezun olunan okul, ilköğretim ve lise eğitiminin alındığı yer, anne ve babanın eğitim durumu, aylık gelir durumu gibi demografik özellikleri belirlemeye yönelik maddelere ve bu maddelere ek olarak evde kütüphanenin olup olmadığı, gazete veya dergi okunup okunmadığı, ilgi duyulan edebî tür veya türler gibi maddelere yer verilmiştir.

Velilerin Çocuk Edebiyatına İlişkin Farkındalık Anketi 25 maddelik likert tipte uygulanmıştır. Anketin geliştirilmesi aşamasında ilgili alanyazın taranarak 75 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Anketin kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi için 1 alan uzmanı ve 5 Türkçe öğretmenin desteğiyle havuzdaki maddeler analiz edilmiş ve anket; “Gelişimsel Özellikler”, “Okuma Alışkanlığı” ve “Okul ile İş Birliği” şeklinde 3 alt boyuta ayrılıp 25 maddeye indirgenerek geliştirilmiştir. 5’li likert tipi olarak geliştirilen anketin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla 50 öğrenci velisi üzerinde pilot uygulama yapılmış ve Cronbach Alfa katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur.

Okuma Alışkanlığına Yönelik Öğrenci Görüşme Formu ise cinsiyet, kitap okuma sıklığı, en çok sevilen metin türü veya türleri ile bir açık uçlu madde olmak üzere toplam 4 maddeden oluşmuştur. Açık uçlu madde en son okunulan eser ve yazarına yöneliktir.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler amaç ve alt problemler doğrultusunda SPSS 16.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Velilerin Çocuk Edebiyatına İlişkin Farkındalık Anketinde yer alan aralıkları derecelendirmek için aralık hesaplama yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda ankette yer alan aralık değerleri $n=5$ olmak üzere, $n = (n-1)/n$ formülü ile $(5-1)/5=0.80$ aralık genişliği formülü uygulanarak belirlenmiş ve maddelere verilen cevapların ortalamaları değerlendirilirken 1.00-1.79 arasındaki puanlar *Kesinlikle Katılmıyorum*, 1.80-2.59 *Katılmıyorum*, 2.60-3.39 *Kısmen Katılıyorum*, 3.40-4.19 *Katılıyorum* ve 4.20-5.00 *Kesinlikle Katılıyorum* olarak derecelendirilmiştir.

Elde edilen verilerin analizinde; velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalık ortalamalarının çözümlenmesi aritmetik ortalamayla, velilerin cinsiyetleri ile çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları

arasındaki ilişki t testiyle, velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile eğitim durumu, eğitim aldığı yer (il, ilçe, belde, köy gibi), gelir durumu, çocuğunun okuma alışkanlığı arasındaki ilişki ANOVA F testi ile tespit edilmiş ve veli ile öğrencinin kitap okuma sıklığı arasındaki ilişkinin ortaya konulmasında frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Çalışmada t testi ve ANOVA analizlerinde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Ortaokul öğrenci velilerinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarını tespit ederek çeşitli değişkenler açısından incelemeyi ve velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan araştırmada elde edilen veriler alt problemler doğrultusunda çözümlenmiş, ulaşılan bulgular tablolar hâlinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Velilerin Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalık Düzeyleri ile İlgili Bulgular

Tablo 1. Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarına ilişkin bulgular

Farkındalık Boyutları	N	Ortalama	Std. Sapma
Gelişimsel Özellikler		4.1937	,54018
Alışkanlık	394	3.6388	,78823
Okul ile İş birliği		3.5715	,91165
Toplam		3.8056	,63711

Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları toplam ortalamaları (\bar{X}) 3.8056'dır ve bu ortalama anketteki aralık değerlerine göre "Katılıyorum"a denk gelmektedir. Yine tabloya göre *Gelişimsel Özellikler* boyutu diğer alt boyutlara göre daha yüksek ortalamaya ($\bar{X}=4.1937$) sahiptir ve bu durum velilerin bir çocuk kitabının sahip olması gereken gelişimsel özellikler (çocuğun zihinsel gelişimine uygunluk, içerik, söz varlığı...) açısından farkındalığa sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarına ilişkin ortalamalar

Farkındalık Maddeleri	N	Ortalama (1-5 Aralığı)	Std. Sapma
1.Çocuk kitapları çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmalıdır.	394	4.7310	,61260
2.Çocuk kitapları çocuğa okuma zevki aşılmalıdır.		4.5128	,76352
3.Çocuk kitapları çocukların kelime dağarcığını geliştirmelidir.		4.5776	,86879
4.Çocuk kitapları çocukların dil gelişimini olumlu desteklemelidir.		4.6081	,78515
5.Çocuk kitapları çocuğa değer (saygı, sevgi, hoşgörü...) kazandırmada kullanılabilir.		4.4682	,87460
6.Çocuk kitapları çocuğa şiddet ve korku eylemleri içeren duyguları hissettirmemelidir.		4.2132	1.2479
7.Çocuk kitaplarının çocuğunun gelişim düzeyine uygun olmasını önemserim.		4.6193	1.25896

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

2. Okuma Alışkanlığı	8.Çocuğumu zihinsel gelişimine (anlama, anlamlandırma, problem çözme, eleştirel düşünme, değerlendirme...) uygun eserleri okumaya yönlendiririm.	4.3604	,85430
	9.Çocuğumun kazanmasını istediğim davranışlarla/değerlerle ilgili içeriğe sahip kitapları biliyorum.	3.7132	1.13536
	10.Çocuğuma belli aralıklarla okuyabileceği kitaplar alırım.	4.1827	1.07107
	11.Çocuk kitaplarından birini satın alırken düşük fiyatta olanını tercih ederim.	2.5990	1.35226
	12.Evimdeki kütüphanede/kitaplıkta çocuğumun okuyabileceği eserlerden birçoğunun olmasına önem veririm.	3.8517	1.28841
	13.Evimdeki kütüphanede/kitaplıkta kaç tane çocuk kitabı olduğuna bilirim.	3.3130	1.33679
	14. Evimdeki kütüphanede hangi türde çocuk kitabı olduğuna bilirim.	3.5740	1.38853
	15. Beğendiğim çocuk edebiyatı sanatçılarından eserlerinden çocuğuma okuması için tavsiyede bulunurum.	3.7883	1.29076
	16.Çocuk kitaplarının çocuğumun ilgisine uygun olmasına dikkat ederim.	4.2487	1.12526
	17. Çocuğuma özel günlerde (bayram, mezuniyet, doğum günü vb.) çocuk kitabı hediye etmeye özen gösteririm.	3.6726	1.05662
	18. Çocuğuna kazandırmak istediği davranışla/değerle ilgili benden kitap tavsiyesi isteyen birine çocuğumun okuyabileceği bir eser önerebilirim.	3.7944	1.16167
	19.MEB'in belirlediği 100 Temel Eser'den çocuğuma okuması için tavsiyede bulunurum.	3.8756	1.18182
	20.İnternette veya sosyal paylaşım ağlarından çocuğumun okuyabileceği kitaplara yönelik okuyucu yorumlarına dikkat ederim.	3.4224	1.31114
	21. Yeni çıkan okul kitaplarını takip ederim.	3.2741	1.24626
3. Okul ile iş birliği	22.Çocuğumun okuyacağı eserlerin seçimini Türkçe öğretmenine bırakırım.	3.2481	1.36526
	23.Çocuğumun okuyacağı edebiyat ürünlerinin seçimini kendine bırakırım.	3.6189	1.25904
	24. Çocuğuma öğretmen tavsiye ettiği eserler dışında farklı kitaplar da alırım/hediye ederim.	3.9693	1.16314
	25. Veli toplantılarında ve okul ziyaretlerinde çocuğumun okuduğu kitaplarla ilgili görüş alışverişinde bulunurum.	3.4467	1.25134

Tablo 2'ye göre anketin *Gelişimsel Özellikler* boyutunda, her maddenin ağırlıklı ortalaması 4.20-5.00 aralığındadır. Bu bölümdeki en yüksek ortalamaya "Çocuk kitapları çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmalıdır." maddesi sahiptir. Bu maddenin ortalamasının 4.7310 oranında olması velilerin çok büyük bölümünün çocuk kitaplarının okuma alışkanlığı kazandırması gerektiğine kesinlikle katıldıklarını ortaya koymaktadır. Bölümdeki diğer maddelere ve bu maddelerin ağırlıklı ortalamalarına bakıldığında velilerin; bir çocuk kitabının çocuğa okuma zevki aşılması, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmesi, dil gelişimini olumlu desteklemesi, çocuğa değer kazandırmada (saygı, sevgi hoşgörü...) kullanılabilir olması, çocuğa şiddet ve korku eylemleri içeren duyguları hissettirmemesi gerektiği düşünce ve bilgisine sahip olduğunu göstermektedir. Bu bölümde yer alan "Çocuk kitaplarının çocuğumun gelişim düzeyine uygun olmasını önemserim." maddesi 4.6193 ortalamaya, bu maddeyle aynı doğrultuda olan

“Çocuğumu zihinsel gelişimine (anlama, anlamlandırma, problem çözme, eleştirel düşünme, değerlendirme...) uygun eserleri okumaya yönlendiririm.” maddesi de 4,3604 ortalamaya sahiptir. Bu ortalamaların 4.20-5.00 değer aralığında yer aldığı görülmektedir. Bu tespit, her iki madde de birbirini destekler nitelikte olduğundan velilerin verdiği cevapların tutarlı olduğunu ve velilerin çocuk kitabı algısında çocuğa göreliği/uygunluğu temel aldığını ortaya koymaktadır.

Farkındalık anketinin *Okuma Alışkanlığı* boyutunda ise en yüksek ortalamaya, “Çocuk kitaplarının çocuğumun ilgisine uygun olmasına dikkat ederim.” maddesi ($\bar{X} = 4.2487$) sahiptir. Bu durum velilerin çocuk kitabı seçiminde tercih hakkını çocuğunun ilgisinden yana kullandığını ortaya koymaktadır. “Çocuğumun kazanmasını istediğim davranışlarla/değerlerle ilgili içeriğe sahip kitapları biliyorum.” ($\bar{X} = 3.7132$), “Evimdeki kütüphanede/kitaplıkta çocuğumun okuyabileceği eserlerden birçoğunun olmasına önem veririm.” ($\bar{X} = 3.8517$), “Beğendiğim çocuk edebiyatı sanatçılarının eserlerinden çocuğuma okuması için tavsiyede bulunurum.” ($\bar{X} = 3.7883$), “Çocuğuna kazandırmak istediği davranışla/değerle ilgili benden kitap tavsiyesi isteyen birine çocuğunun okuyabileceği bir eser önerebilirim.” ($\bar{X} = 3.7944$) ve “MEB’in belirlediği 100 Temel Eser’den çocuğuma okuması için tavsiyede bulunurum.” ($\bar{X} = 3.8756$), maddeleri doğrudan veya dolaylı olarak velilerin çocuk kitaplarına olan ilgilerini ve çocuk kitaplarına yönelik eser bilgisini ortaya koymayı hedeflemiş olduğundan birbirini destekler niteliktedir. Velilerin bu maddelere verdiği cevaplar ortak bir değer aralığında (3.40 - 4.19) birleşmektedir. Dolayısıyla bu maddelere velilerin verdiği cevaplar tutarlıdır ve bu tutarlılık velilerin çocuk kitaplarına ilgi gösterdiklerini ve çocuk edebiyatı eser bilgisine sahip olduklarını göstermektedir. “Çocuğuma belli aralıklarla okuyabileceği kitaplar alırım.” maddesinin ortalaması 4.1827 ve “Çocuğuma özel günlerde (bayram, mezuniyet, doğum günü vb.) çocuk kitabı hediye etmeye özen gösteririm.” maddesinin ortalaması 3.6726’dır. Bu iki madde de birbirini destekler niteliktedir ve maddelerin 3.40-4.19 değer aralığında yer aldığı görülmektedir. Bu durum velilerin maddelere tutarlı cevaplar verdiğini ve çocuklarına belli aralıklarda veya günlerde kitap alma davranışında bulduklarını ortaya koymaktadır. Yine bu iki maddeyle doğrudan olmasa da ilişkili olan ve velilerin çocuk kitapları tercihinde kitabın niteliği kaygısından ziyade ekonomik kaygıyla hareket edip etmediğini sorgulamayı amaçlayan “Çocuk kitaplarından birini satın alırken düşük fiyatta olanını tercih ederim.” maddesinin ağırlıklı ortalaması 2.5990’dır. Bu veri velilerin bu maddeye katılmadıklarını, çocuk kitabı seçiminde ekonomik kaygı taşımadıklarını desteklemektedir.

Anketin *Okul ile İş birliği* boyutunda, “Çocuğumun okuyacağı edebiyat ürünlerinin seçimini kendine bırakırım.” ve “Çocuğuma öğretmenim tavsiye ettiği eserler dışında farklı kitaplar da alırım/hediye ederim.” maddeleri birbirini destekler niteliktedir ve bu maddelerin ağırlıklı ortalamaları 3.40-4.19 değer aralığındadır. Bu durum velilerin maddelere tutarlı cevaplar verdiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte “Çocuğumun okuyacağı eserlerin seçimini Türkçe öğretmenine

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

birakırım.” maddesinin ortalaması 3.2481’dir. Bu bulgu, 2.60-3.39 değer aralığında yer almakta olup velilerin kısmen bu maddeye katıldıklarını ifade etmektedir. Bu bulgular velilerin çocuk kitabı tercihinde Türkçe öğretmenin görüşünden çok çocuğunun ve kendisinin seçimine öncelik verdiğini göstermektedir.

Velilerin Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalıkları ile Eğitim Durumları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 3. Velilerin farkındalıkları ile eğitim durumları arasındaki ilişki

Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F _(5,388)	P
Okula Gitmedim	5	3.8557	,41424		
İlkokul	124	3.8078	,62845		
Ortaokul	78	3.7695	,75523		
Lise	105	3.8697	,48162	0.647	0.654
Ön lisans	38	3.8385	,63090		
Lisans	44	3.6767	,78014		

Tablo 3’e göre en yüksek farkındalık (3.8697 ile) lise mezunu (n=105) olan velilere aittir. Lisans mezunu velilerin farkındalıklarının diğer eğitim durumundaki velilerin farkındalıklarına göre önemli bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bu durumdan hareketle genel olarak ortalamalara bakıldığında değerlerin birbirine oldukça yakın olduğu ve velilerin çocuk edebiyatına ilişkin farkındalıklarının eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermediği görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucu da velilerin çocuk edebiyatı farkındalıklarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermektedir ($F_{(5,388)}=0.647$; $p>0.05$). Bu bulguya göre velilerin çocuk edebiyatı farkındalıklarının eğitim durumu değişkeniyle ilgisinin olmadığı söylenebilir.

Velilerin Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalıkları ile Eğitim Aldığı Yer (İl, İlçe, Belde, Köy gibi) Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 4. Velilerin farkındalıkları ile eğitim aldığı yer arasındaki ilişki

Eğitim Yeri	N	Ortalama	Std. Sapma	F _(7,386)	p
Köy	110	3.8322	,54994		
Belde	27	3.6635	1.07233		
İlçe	71	3.6962	,85675		
İl merkezi	163	3.8706	,46526		
Belde + İlçe merkezi	5	3.7760	,38116	1.151	0.325
Köy + İlçe	5	3.5653	,52346		
Köy + İl merkezi	7	3.9943	,65866		
İlçe + İl merkezi	6	3.4933	,72693		

Tablo 4'e göre, en yüksek farkındalık (3.9943 ile) köy+il merkezinde (n=7) öğrenim gören velilere aittir. Genel olarak ortalamalara bakıldığında değerlerin birbirine yakın olduğu ve velilerin çocuk edebiyatına ilişkin farkındalıklarının eğitim aldıkları yer değişkenine göre farklılık göstermediği görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucu da velilerin çocuk edebiyatı farkındalıklarının eğitim aldıkları yer değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermektedir ($F_{(7,386)} = 1.151$; $p > 0.05$). Bu sonuç velinin çocuk edebiyatı farkındalığında eğitim aldığı yerin (il, ilçe, belde, köy gibi) etkisi olmadığını ortaya koymaktadır.

Velilerin Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalıkları ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 5. *Velilerin farkındalıkları ile cinsiyetleri arasındaki ilişki*

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Kadın	256	3.8201	,67531	0.615	0.539
Erkek	138	3.7787	,56075		

Örneklemdaki kadın veli sayısı 256, erkek veli sayısı ise 138'dir. Kadınların sayısı erkeklerin sayısından daha fazla olmasına rağmen ortalamalara bakıldığında kadın veliler ($\bar{X} = 3.8201$) ile erkek velilerin ($\bar{X} = 3.7787$) çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Sonuç olarak velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüş ($t = 0.615$, $p > 0.05$) ve cinsiyetin çocuk edebiyatına yönelik farkındalığı etkilemediği tespit edilmiştir.

Velilerin Gelir Durumu ile Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalıkları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 6. *Velilerin farkındalıkları ile gelir durumları arasındaki ilişki*

Gelir	N	Ortalama	Std. Sapma	$F_{(2,391)}$	p
0-850	21	3.7338	,54177	0.142	0.868
850-1500	125	3.8120	,57767		
1500 ve üstü	248	3.8085	,67385		

Tablo 6'ya göre, farklı gelir durumuna sahip velilerin çocuk edebiyatına ilişkin farkındalıklarının birbirine yakın olduğu ve velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(2,391)} = 0.142$; $p > 0.05$). Bu sonuç, velilerin sosyoekonomik düzeyinin düşüklüğünün veya yüksekliğinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalığını etkilemediğini ortaya koymaktadır.

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Velilerin Çocuk Edebiyatına Yönelik Farkındalıkları ile Çocuğunun Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 7. Velilerin farkındalıkları ile çocuğunun okuma alışkanlığı arasındaki ilişki

Okuma Alışkanlığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F _(4,75)	p
Hiç okumam	22	3.6727	,94305		
Aklıma geldiğinde okurum	26	3.6387	,72321		
Ayda bir okurum	5	3.9360	,83263	2.037	0.098
Haftada bir okurum	18	3.8600	,60675		
Her gün okurum	9	4.4044	,23617		

Tablo 7'deki velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile çocuklarının okuma alışkanlığına ilişkin ortalamalara bakıldığında; "Her gün okurum." diyen çocukların (n=9) velilerinin de çocuk edebiyatı farkındalığının ($\bar{X} = 4.4044$) yüksek olduğu görülmektedir. Yine tabloya göre "Hiç okumam." ve "Aklıma geldiğinde okurum." diyen çocukların velilerinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarının "Ayda bir okurum.", "Haftada bir okurum." ve "Her gün okurum." diyen çocukların velilerinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarından daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak ANOVA F sonucuna bakıldığında velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalığı ile çocuğunun okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($F_{(4,75)}=2.037$; $p>0.05$), ancak ortalamalara göre olumlu yönde bir ilişkinin varlığından da bahsedilebilmektedir. Dolayısıyla genel olarak, velinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalığıyla çocuğunun okuma alışkanlığı arasında sınırlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Veli ile Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklığına Dair Bulgular

Tablo 8. Veliler ile öğrencilerin kitap okuma sıklığına dair bulgular

Kitap Okuma Sıklığı	Öğrenci		Veli	
	f	%	f	%
Hiç okumam	22	27.5	6	7.5
Aklıma geldiğinde okurum	26	32.5	6	7,5
Ayda bir okurum	5	6.2	13	16.2
Haftada bir okurum	18	22.5	46	57.5
Her gün okurum	9	11.2	9	11.2

Öğrenci ve velilerinin kitap okuma sıklıklarına ait frekans ve yüzde değerlerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Tabloya 8'e göre; 80 öğrenci ve velisi içerisinde daha çok öğrencilerin "Hiç okumam." dediği anlaşılmaktadır. "Aklıma geldiğinde okurum." diyen öğrenci sayısı (f=26) ise, veli sayısından (f=6) fazladır. Bununla birlikte "Ayda bir okurum." diyen öğrenci sayısı (f=5), veli sayısından (f=13) azdır. "Haftada bir okurum." diyen öğrenci sayısı (f=18), veli sayısından (f=46) oldukça azdır. "Her gün okurum." diyen öğrenci sayısı (f=9), veli sayısı (f=9) aynıdır. Bu veriler velilerin öğrencilere göre

daha sık kitap okuduğunu, velilerin yarıdan fazlasının (%57.5) öğrencilerin ise ancak %22.5'inin haftada bir kitap okuduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu bulgu, öğrencilerin çocuk edebiyatı eserlerinden ilgi ve gereksinimlerine göre seçtiği kitapları okuma oranlarının düşük olduğu ve velilerin edebî eser okuma durumlarının da bu konuda çocuklarına örnek olamadığı şeklinde açıklanabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul öğrenci velilerinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalık ortalamaları $\bar{X}=3.8056$ 'dır ve bu sonuç aralık değerlerine bakıldığında '*Katılıyorum*'a denk gelmektedir. Bu bulgu ile Gürler'in (1999) bulguları örtüşmemektedir. Nitekim Gürler (1999), ilkokul ikinci sınıf öğrenci velilerinin çocuk kitaplarına yönelik tutumlarını ortaya koymaya çalışmış ve anne babaların çocuk kitaplarına yönelik bilgilerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar; zaman, çevre ve çocukların yaş aralığı değiştikçe velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıklarının da olumlu yönde gelişme kaydettiğini göstermektedir.

Velilerin çocuk kitabı seçiminde tercih hakkını çocuğunun ilgisinden yana kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Gürler'in (1999) konuyla ilgili çalışmasında, anne babaların çocuk kitabı seçiminde sadece kitabın konusunu dikkate aldıklarına dair sonuç ile bu bulgu örtüşmemektedir. Bu sonuçlar; velilerin çocuk kitabı seçiminde dikkate aldığı unsurların çocukların yaş aralığı ve zaman değiştikçe, aile içinde çocuğun düşünce ve istekleri önemsedikçe olumlu yönde değişim gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Velilerin belli aralıklarda veya günlerde (bayram, mezuniyet, doğum günü vb.) çocuklarına kitap alma eyleminde buldukları belirlenmiştir. Gürler'in (1999) konuyla ilgili çalışmasında, anne babaların çocuklarına ayda bir kitap aldıklarına dair sonuç ile bu bulgu örtüşmemektedir. Her iki çalışmada da velilerin belli aralıklarla çocuk kitabı aldığı görülmektedir.

Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalıkları ile eğitim durumları, eğitim aldıkları yer (il, ilçe, belde, köy gibi) ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Şahin, Çelik ve Çelik (2012) de konuyla ilgili çalışmalarında, anne babaların çocuk edebiyatı kavramına ilişkin görüşlerini tespit etmeye çalışmış ve anne babaların cinsiyetleri ile çocuk edebiyatı kavramı algısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir. Velilerin farkındalıkları ile gelir durumları arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Şahin ve diğerlerinin (2012) konuyla ilgili çalışmalarında da, anne babaların gelir durumları ile çocuk edebiyatı kavramı algısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Velilerin çocuk edebiyatına yönelik farkındalığıyla çocuğunun okuma alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmasa da, ortalamalara bakıldığında düzenli okuyan öğrencilerin velilerinin farkındalık düzeyinin de yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Benzer şekilde Şahin ve

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

diğerlerinin (2012) çalışmasında, çocuklarının bir yılda okudukları kitap sayısı ile çocuk edebiyatına yönelik algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Velilerin öğrencilere göre daha sık kitap okuduğu, velilerin yarısından fazlasının (%57.5) öğrencilerin ise ancak %22.5'inin haftada bir kitap okuduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların ders materyalleri dışındaki edebî eserleri okuma sıklıklarının velilerinden düşük olması dikkat çekmektedir. Zira bu sonuç velilerin kitap okuma alışkanlıklarının çocuklarını kitap okumaya yönlendiremediğini göstermektedir. Velilerin çocuk edebiyatı farkındalığı ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmaması ve bu ilişkinin sınırlı kalması da kitap okuma konusunda velilerin çocukları üzerinde yeterince etkili olamadığının bir diğer kanıtıdır.

Sonuç olarak, ortaokul öğrenci velilerinin çocuk edebiyatına yönelik farkındalığa sahip olduğu, ancak bu durumun öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerinde yeterince etkili olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte velilerin çocuk edebiyatına yönelik bir çocuk kitabının çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması ve okuma zevki aşılması, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmesi, dil gelişimini olumlu desteklemesi, çocuğa değer kazandırmada (saygı, sevgi hoşgörü...) fayda sağlaması, çocuğa korku ve şiddet içeren duyguları hissettirmemesi gerektiği gibi konularda farkındalığa sahip olduğu görülmüştür. Yine velilerin çocuk edebiyatına ait eser bilgisine sahip olması, çocuk kitabı satın alırken düşük fiyatta olanı tercih etmemesi, kitap tercihinde Türkçe öğretmenin görüşünden ziyade çocuğunun ve kendisinin seçimine öncelik vermesi dikkat çeken sonuçlar arasındadır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1) Çocukların okumaya karşı ilgilerini artırabilmenin en önemli yolu velilerinin de okumaya karşı ilgilerini artırmaktır. Nitekim ulaşılan sonuçlar; okumaya ilgi duyan, okuma sıklığı fazla olan velilerin çocuklarının da okumaya ilgisinin olduğunu ve daha sık kitap okuduğunu göstermektedir. Bu sonuca bağlı olarak okullardaki kütüphaneler geliştirilmeli ve sadece öğrencilerin yararlanacağı alanlar olarak görülmemeli öğrencilerin velilerinin de yararlanabileceği sosyal alanlar hâline getirilebilir.

2) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yetişkinlere ve çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak, yetişkinlerde ve çocuklarda çocuk edebiyatına yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla farklı çocuk edebiyatı yazarlarının da yer aldığı dikkat çekici kamu spotları yayınlanabilir. Yine bu doğrultuda yazılı basından da yararlanılıp caddelerin, sokakların en işlek yerlerine dikkat çekici afişler asılabilir; reklam tabelalarında çocuk edebiyatına ve okumaya ilişkin farkındalık kazandırıcı resimler, sloganlar bulundurulabilir.

3) Televizyon kanallarında çocukların beğenisini kazanacak, nitelikli animasyonlara ve çizgi filmlere yer verilebilir.

4) Öğretmen, öğrenci ve veli iş birliğiyle çocukların ilgisine, beğenisine ve zihinsel gelişimine uygun her öğrenci için ayrı ayrı belirlenecek bilinçli kitap okuma listeleri düzenlenebilir. Velilerden çocuğuyla etkileşim ve paylaşım içerisinde hazırlanan kitap okuma listesindeki eserleri okuması istenebilir. Yine öğretmenlerin rehberliğinde velilerin ilgi, ihtiyaç ve beğenilerine uygun olacak şekilde veliler için de ayrı ayrı bilinçli kitap okuma listeleri oluşturulabilir. Hem öğrenciler hem de veliler için ayrı ayrı gerçekleştirilen bu uygulamalar öğretmenler aracılığıyla takip edilebilir.

5) Günümüzde sık sık kullanılan ve insanların özellikle hafta sonu rağbet gösterdiği alışveriş merkezlerinde insanlara okuma bilinci ve alışkanlığı kazandırabilmek için kütüphaneler oluşturulabilir ve oluşturulan kütüphanelere yazarlar davet edilerek imza günleri düzenlenip kitaplarla ilgili sohbet halkaları oluşturulabilir.

6) Yurt dışında insanlar hikâye otomatlarından 1, 3 veya 5 dakikalık kısa öyküler çekip boş vakitlerini değerlendirebilmektedir (İK-2). Böyle bir uygulama ülkemizdeki belediyelerce de hayata geçirilebilir ve böylelikle tüm yetişkinler, çocuklar okuma alışkanlığı kazanmaya teşvik edilebilir.

Kaynaklar

- Aksaçlıoğlu, A. & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. (4. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bircan, İ. & Tekin, M. (1989). Türkiye’de okuma alışkanlığının azalma sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 393-410.
- Deniz, A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının geliştirilmesi üzerine Türkçe öğretmenlerinin görüşleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Demirel, Ö. (2000). *Türkçe öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Devrimci, H. (1993). *İlkokul 5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psiko-sosyal bir araştırma*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gönen, M., Öncü, Ç. E. & Işitan, S. (2004). İlköğretim 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelemesi. *Millî Eğitim Dergisi* 164, 7-35.
- Güleryüz, H. (2004). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Edge Yayıncılık.
- Günay, D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Gürler, Ü. (1999). *Çocuk kitapları ve anne babaların tutumları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (28. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Maden, S. & Maden, A. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin ekran okumaya yönelik tutumları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1305-1309.

Velilerin Çocuk Edebiyatı Farkındalıkları ile Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Millî Eğitim Bakanlığı (2004). *2004/60 sayılı 100 temel eser genelgesi*. Ankara: Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı.

_____ (2005). *2005/70 sayılı 100 temel eser genelgesi*. Ankara: Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı.

_____ (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara.

_____ (2016). *PISA 2015 ulusal raporu*. Ankara: Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Özen, F. (2001). *Türkiye’de okuma alışkanlığı*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Şahin, E.Y., Çelik, G. ve Çelik, B. (2012). Anne babaların çocuk edebiyatı kavramına ilişkin görüşleri (Çanakkale örneği). *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 10(12), 109-125.

Savaş, B. (2006). *Okuma eğitimi ve çocuklarda dil gelişimi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Suna, Ç. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 218-228.

Yılmaz, B. (1993). *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Yılmaz, B. (2012). Okumanın nörobiyolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 142-147.

İK1: t24.com.tr/haber/tuik-verilerine-gore-turkiyede-kitap-okumaya-ayrilan-zaman-gunde-sadece-1-dakika,370472 (Erişim Tarihi: 15.09.2018).

İK2: <https://www.denizhummasi.com/fransanın-ucretsiz-olarak-hikaye-dagitanmakineleri/> (Erişim Tarihi: 07.03.2019)

Extended Abstract

Introduction

Supporting individual and scientific, economic, social development can be possible through acquiring reading ability. This acquisition begins at elementary school ages; reading and reading comprehension ability, acquiring reading habit does not only effect the success in Turkish language class, but also it effects the success in other classes. Due to the individual and social importance of reading, the need for a young and adult generation that acquired reading habit is growing day by day. Based on this situation the fail in acquiring reading habit beginning from the elementary ages is a problem need to be solved. Families, as well as educational activities and teachers, have many responsibilities and effects in acquiring the habit of reading. Therefore, school, teacher and family factors should be taken into consideration while developing reading habits.

This study aims to examine the investigation of the relations between parents' children literature awareness and children's reading habits. For this purpose, firstly, parents' awareness of children's literature was determined. Then, it was examined whether there is a relationship between awareness levels and educational status, place of education, gender, income status, student reading habit and frequency.

Method

In the study, cross-sectional survey model of the descriptive research method was used. The population of the study conducted in the spring semester of the academic year 2017-2018 is to create the parents of secondary school students who are studying in the province of Giresun. The sample of the research is to create the parents of Çavuşlu secondary school students in the country of Görele, Giresun and the parents of Gedikkaya secondary school students in the city center of Giresun. The students in Çavuşlu secondary school were also included in the study in order to reveal the awareness of students' reading habits and parents' awareness of children's literature. As data collection tool in the research, "The Parent Interview Form for Children's Literature", "Survey of Awareness of The Parents for Children's Literature" and "Student Interview form for Reading Habits were Used". The data of the study was analyzed with SPSS 16.0. In the analysis of the obtained data, the arithmetic mean for the parents' awareness of children's literature; t-test for the relationship between parents' gender and awareness of children's literature; ANOVA F test was used for the relationship between parents'

awareness of children's literature and educational status, place of education (province, district, town, village), income status, reading habit of the child. In addition, frequency and percentage values were used to reveal the relationship between parent and student reading frequency.

Result and Discussion

In the result of the research, the awareness of secondary school student parents for children's literature was determined that was at the level "I agree". It has been concluded that there is not a significant relation between the awareness of the parents for children's literature and their educational status, where they got education, gender, income status. The parents read book more often than students and there is also a limited relation between parents' awareness for children's literature and children's reading habits. Also parents cannot model their children enough to read books.